

Lekende møter på veien mot bærekraftig utvikling

Anett Holmvik, barnehagelærer og
masterstudent

«Skal rammeplanens målsettinger for bærekraftig utvikling kunne realiseres i praksis, må barnehagelæreren ha relevant kompetanse, altså kunnskap om bærekraft, evne til å reflektere kritisk over egne forbruksvalg, være rollemodell for barna i holdninger og praksiser, samt være bevisst på hvordan man som individ kan bidra til å utvikle engasjement for å handle i retning av bærekraftig utvikling»

(Bergan og Bjørndal, 2019, s. 22)

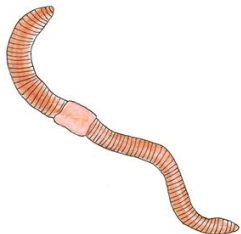

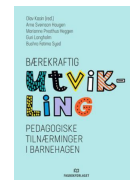
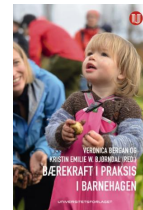
Teori

Bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.
(Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, 1987, s. 42).

Gro Harlem Brundtland presenterer miljørapporten «Our Common Future» fra Brundtland-kommisjonen for miljø og utvikling. London, 27. april 1987. Foto: Henrik Laurvik/NTB Scanpix.

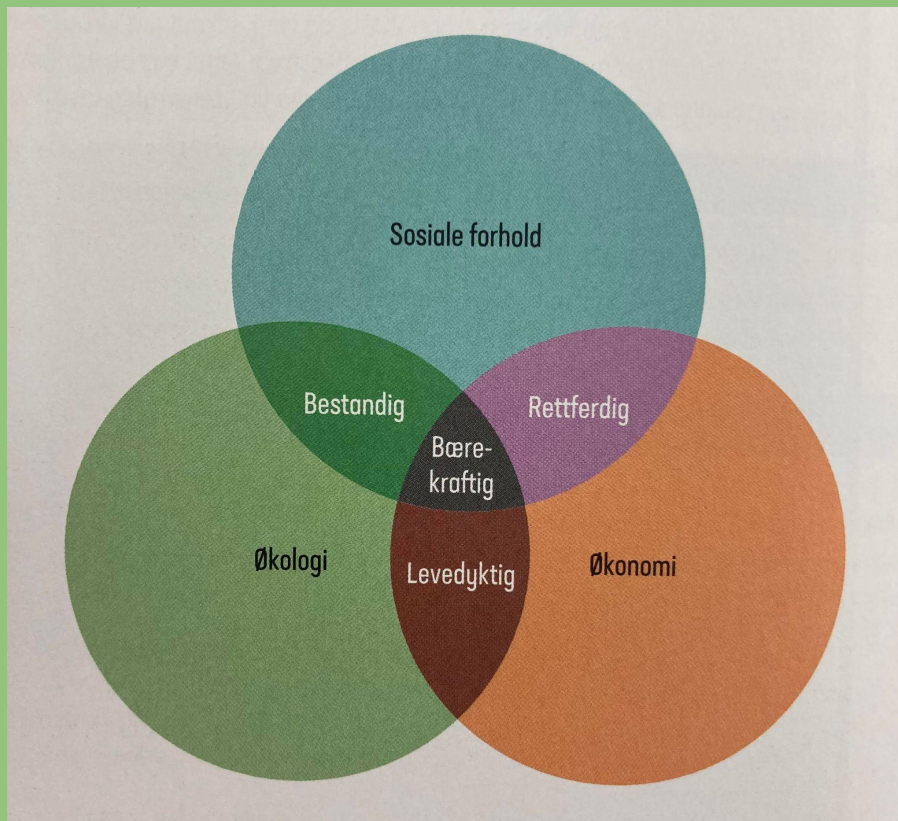

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Dimensjoner ved bærekraftig utvikling

(s. 36)

Utjevne forskjeller, redusere
forbruk og fordele goder

Forstå pengenes verdi

Politikk: Barnehagens mandat
om å utjevne forskjeller

Penger: leke butikk, penger som
byttemiddel

Pante flasker

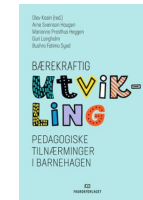
ØKONOMI

Egne prosjekter som
innebærer produksjon og salg

Økonomisk bærekraft er generelt
lite fokusert på tidlig i
barnehageårene: krever kognitive
ferdigheter og abstrakt tenkning

Norske barnehager scorer
forholdsvis dårlig på å jobbe med
den økonomiske dimensjonen av
bærekraft (Heggen, 2016)

MEN HVA MED DENNE?

(s.91)

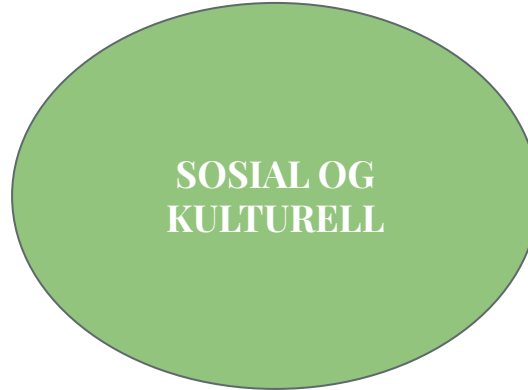
(s.27)

Ivareta menneskers ve og vel i
et inkluderende fellesskap

Likeverd, toleranse og respekt i
møte med alle typer mennesker
og kulturer

Solidaritet og rettferdig
fordeling knyttet til barnas
nære relasjoner

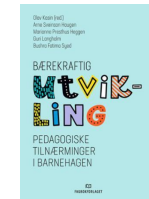
Internasjonalt
solidaritetsarbeid

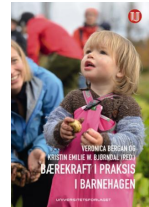
FNs barnekonvensjon: barns
medvirkning, demokrati

Få kjennskap til ulike kulturer,
trosretninger og tradisjoner

Vennskap og fellesskap

(s. 209))

(s. 28)

Ivareta naturmiljøet: bevare og
verne jordens arts mangfold,
genetisk mangfold og mangfold
av naturtyper

Dyrking, høsting, matlaging og
kompost

Oppleve naturens variasjoner

Ta vare på barnehagens
natursteder

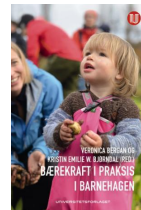
Plukke søppel

Kunnskap: lære om arter og de ulike
artenes behov

Omsorg for fugler og dyr

(s. 47)

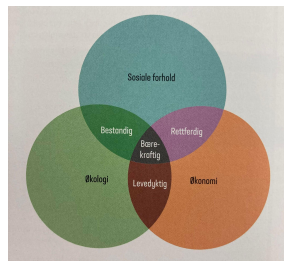
(s. 28)

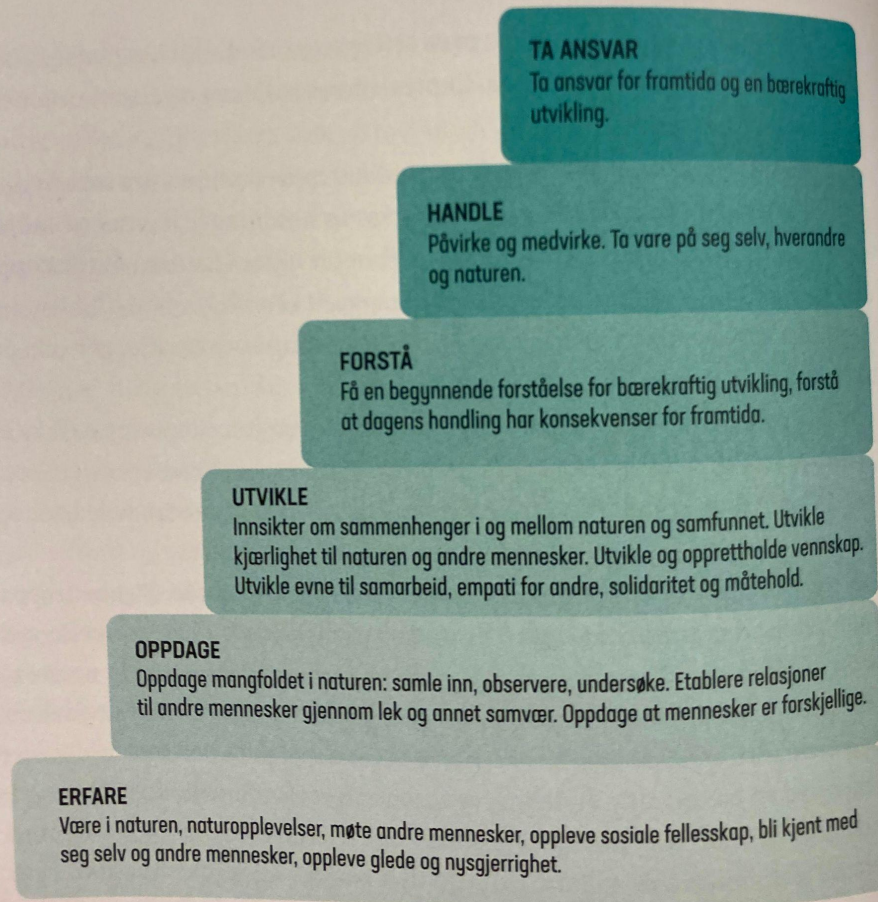
«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid»

Rammeplanen, 2017, s. 7

«Barna skal lære å ta
vare på seg selv,
hverandre og naturen»

(Kunnskapsdepartementet,
2017, s. 10)

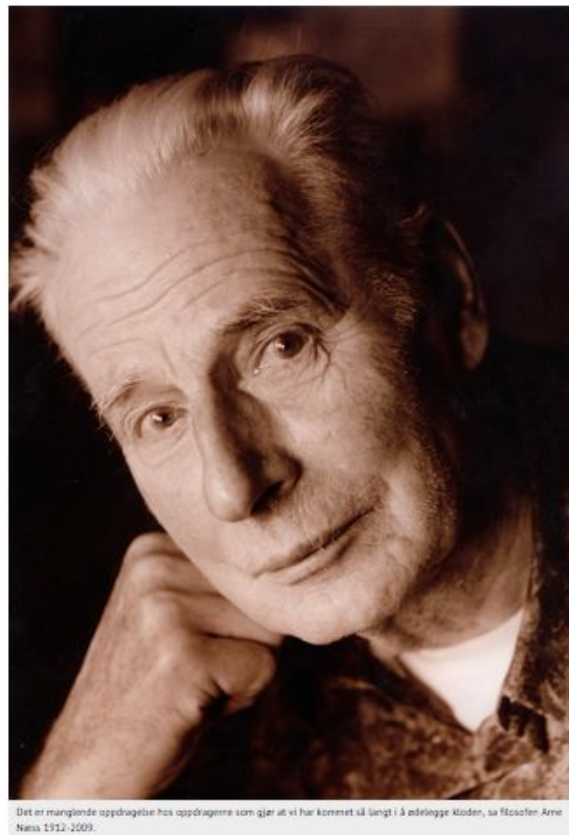

Figur 7.1 Bærekraftstrappa

(s. 164)

Jeg tror at folk ikke har tid lenger til å gå en liten tur meget langsomt med barn. Da skal man ikke bare peke, men bøye seg helt ned og vise dem en maur, for eksempel. Da vil også små barn bøye seg helt ned. I det å bøye seg helt ned ligger det en respekt, en dyp respekt for det som er levende.

– Arne Næss

Det er manglende oppdragsene hos oppdragene som gjør at vi har kommet så langt i å endre kloden, sa filosofen Arne Næss 1912-2009.

(Sitat hentet fra et intervju i magasinet Natur & Miljø, 19.04.21

<https://naturvernforbundet.no/naturogmiljo/godt-hap-for-menneskene-article41711-1024.html?offset5049=312>)

«Learning to love the natural world enough to protect it»

Louise Chawla, 2006

Meg og mitt forhold til naturen

Hva er ditt forhold til naturen?

Hadde du en voksen i livet ditt som lærte deg å elske naturen da du var barn?

Hvordan bruker/bruker du ikke dette i jobben din i barnehagen?

10 min.

- Vi liker velstand og det gode liv. Vi fortsetter å booke flybilletter som før, avisene er fulle av reklame for all verdens produkter som vi godt kunne klare oss uten, og vi kjøper varer i butikken uten å tenke over hvor og hvordan produktet har havnet der, og uten å tenke på hvor restene havner. Det er ingen sammenheng mellom det vi vet er riktig, og det som skjer rundt oss. Psykologene kaller denne erfaringen kognitiv dissonans.

(Birkeland, 2014. s. 20, i Fredriksen, 2019, s. 195)

Hva er det gode liv i barnehagen?

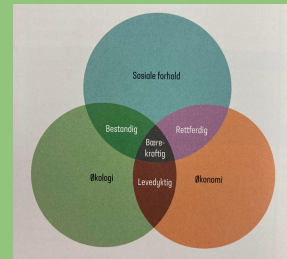

Vær kritisk til egen praksis!

(20 min i grupper
10 min felles)

I måten vi arrangerer karneval?

På arrangementer hvor foreldre
er invitert?

I høytidene vi markerer?

Hvordan formidles, praktiseres og oppleves de tre dimensjonene av bærekraftig utvikling...

I måten vi markerer bursdager på?

I forbindelse med måltider?

På tur?

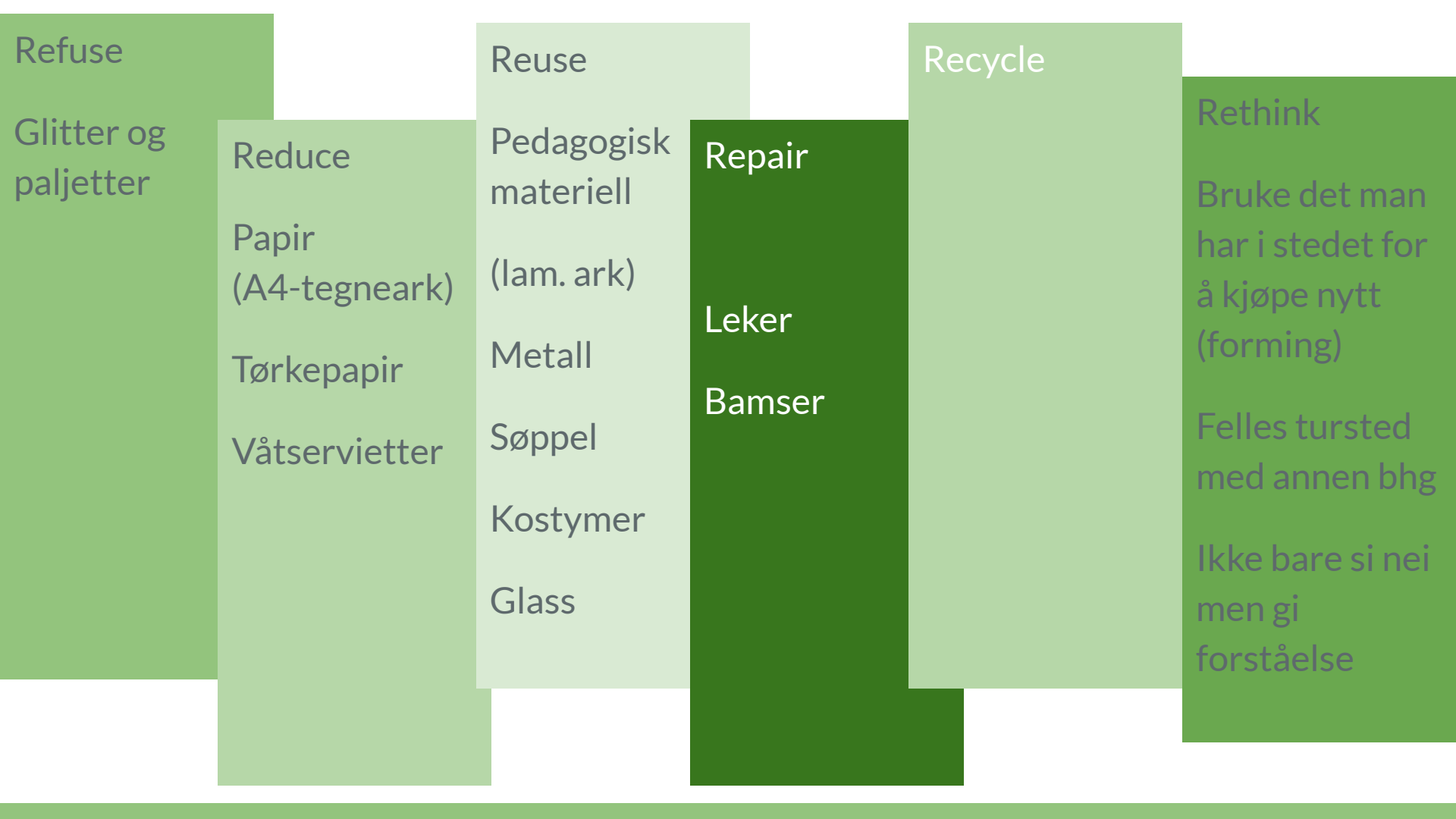
I barnehagens utvalg av bøker,
spill og annet materiell?

På personalrommet?

I formingskroken?

På barnehagens uteområde?

Barns kritiske tenkning

Barnehagebarn skal utvikle *kritisk tenkning* for å rustes til å leve gode, bærekraftige liv samt kunne påvirke samfunnsutviklingen i en bærekraftig retning» (Bjørndal, 2019, s. 85)

«Barnehagen skal legge grunnlag for barns evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet» (Utdanningsdirektoratet 2017, s. 10).

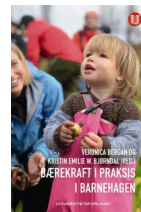

Handlingskompetanse

«Målsettingen til utdanning for bærekraftig utvikling i tidlige barneår er (...) å løfte frem barna som handlingskompetente agenter for endringer i alle fire dimensjoner. »

«Handlingskompetanse for bærekraftig utvikling betinger at en er i stand til eller villig til å gjøre en handling som er bærekraftig. Det betyr at handlingen er indre motivert fra ens egne holdninger og verdier, og at den har en retning – et mål om å bidra til noe meningsfullt for vårt felles beste. For å være en handlingskompetent person er det viktig å tro at det nytter å gjøre noe, og at en har tillit til sine egne evner».

(Bergan og Bjørgan, 2019, s. 30)

<https://upgrader.gapminder.org/>

Gapminder is an independent Swedish foundation with no political, religious, or economic affiliations.

Hva vet barna?

Hva skjer hvis vi kaster søppel i naturen?

«Dyr kan bli syke og dø»

«Blir liggende i mange år før det blir borte»

«Det ødelegger for at trær og blomster kan vokse»

Hvorfor sorterer vi søppel?

«For å få nye ting, alt mulig, doruller og sånt»

«Så det blir plass til oss, og verden ikke blir en stor søppelhaug»

«Søppel er ikke bra for dyr. Dyr i havet kan dø av det, og det forurenses på en måte»

«Vi gjør det så naturen ikke skal dø»

Humor og latter i møte med noe vanskelig

Barna lærer av hverandre

Holdninger blir internalisert?

Barna lærer de voksne!

Barna får kjenne på stolthet

Barna får påvirke og medvirke

Endring må komme innenfra

«Barn må trenes i å si ifra og aktivt bidra på vegne av natur og fellesskap, slik at de erfarer at deres meninger og handlinger gjør en forskjell» (Bergan og Bjørndal, 2019, s. 30)

Kunnskap

En felles ekehistorie

Mot

Handlekraft

Lekekloke voksne

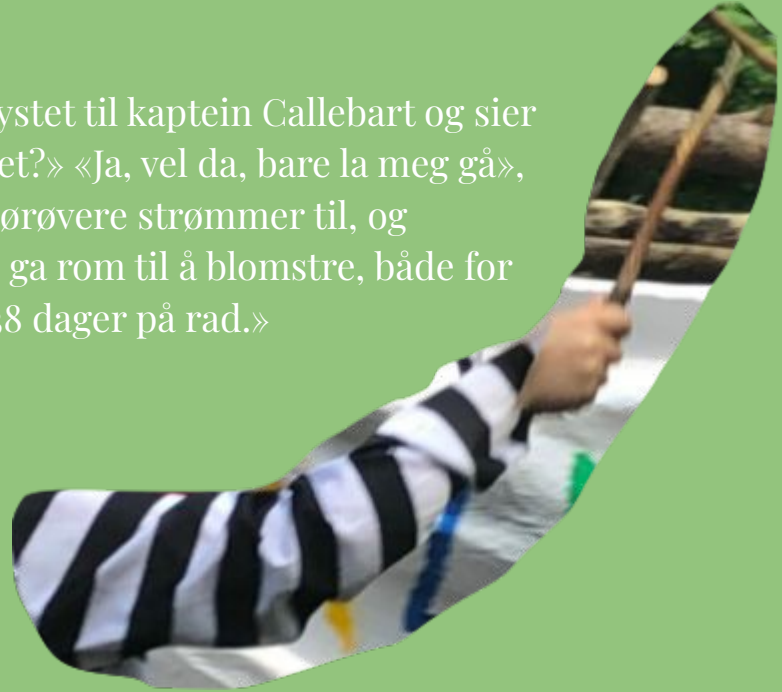
Pedagogisk takt

«When we imagine ourselves as if we were other people
we empathize because we view the world as they do»
(Edmiston, 2010, s. 50)

«Nådeløse Emil har overtaket og retter pinnen mot brystet til kaptein Callebart og sier med stødig stemme: «Lover du å ikke kaste plast i havet?» «Ja, vel da, bare la meg gå», sier kaptein Callebart. Emil senker pinnen, alle små sjørøvere strømmer til, og foreldrene reiser seg og klapper. Våren ga oss tid. Den ga rom til å blomstre, både for ansatte og barn. Den ga oss mulighet til å pinnefekte 38 dager på rad.»

Halvorsen, Solberg og Wilhelmsen, 2021.

<https://www.utdanningsnytt.no/barnehagelaererrollen-barnehagepedagogikk-et-ar-med-koronabarnet/da-emil-5-fikk-pinnefekte-38-dager-pa-rad-under-koronapandemien-skjedde-det-noe/273924>

«...barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet...»

«Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse»

(Rammeplanen, 2017. s. 7)

«Barns lek er enhver oppførsel, aktivitet og prosess satt i gang, styrt og strukturert av barna selv; den finner sted når og hvor mulighetene oppstår»

(FN: Gen. komm. 17 til artikkel 31 s.5)

«I en tid der leken kan komme i bakgrunnen for annen aktivitet som blir ansett som viktigere, har barnehagelærere et ekstra stort ansvar for å verne om den».

(Brendeland, 2020, s. 23).

Husk å..

...spørre barna!

...ta dere tid!

...synliggjøre!

..leke!

...le!

Litteraturliste

Bergan, V. og Bjørndal, K.E.W. (2019) Bærekraft i praksis i barnehagen. Oslo: Universitetsforlaget

Chawla, L. (2006) *Learning to love the natural world enough to protect it*. Barn, 2

Edmiston, B. (2010). 'We are hunters and gatherers of values'. Dramatic play, early childhood pedagogy and the formation of ethical identities. I Rogers, S. (2010). *Rethinking Play and Pedagogy in Early Childhood Education* (1st ed.). Taylor and Francis.

Fredriksen, B.C (2019). Før sanden renner ut - Barnehagelærerens innsats for økologisk bærekraft. Oslo: Universitetsforlaget

Grieshaber, S. & McArdle, F. (2014). Ethical Dimensions and Perspectives on Play. I L. Brooker, M. Blaise & S. Edwards (Red.), The SAGE Handbook of Play and Learning in Early Childhoods (s. 103-114). London: Sage Publications Ltd

Grindheim L.T & Aaserud, G (2020). Barnehagelæreren - en verdibygger. Bergen: Fagbokforlaget

Halvorsen, Solberg og Wilhelmsen, 2021.

<https://www.utdanningsnytt.no/barnehagelaererrollen-barnehagepedagogikk-et-ar-med-koronabarnehage/da-emil-5-fikk-pinnefekte-38-dager-pa-rad-under-koronapandemien-skjedde-det-noe/273924>

Kunnskapsdepartementet (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet.

Verdenskommisjonen for miljø og utvikling (1987). *Vår felles framtid*. Oslo: Tiden Norske forlag